

ZIELARSTWO	N O R M A B R A N Ż O W A	BN-87 8171-07
	Surowce zielarskie Kory świeże	Zamiast BN-77/8171-07
		Grupa katalogowa 1536

1. WSTĘP

1.1. Przedmiot normy. Przedmiotem normy są kory w stanie świeżym, drzew i krzewów wymienionych w tabl. 1, przeznaczone na produkty zielarskie.

1.2. Zakres stosowania normy. Norma obowiązuje w zakresie obrotu.

1.3. Określenia

1.3.1. domieszki — odcinki kory o niewłaściwej grubości, kora o niewłaściwej barwie, kora pokryta porostami i glonami, kora z drewnem, kora z plamami, inne części tej samej rośliny.

1.3.2. kora o niewłaściwej grubości — odcinki kory o wymiarach niezgodnych z wymaganiami wg tabl. 2.

1.3.3. kora o niewłaściwej barwie — odcinki kory o barwie niezgodnej z wymaganiami wg tabl. 1.

1.3.4. kora z drewnem — kawałki kory z przylegającymi częściowo fragmentami drewna.

1.3.5. kora z plamami — odcinki kory, których powyżej 20% powierzchni wewnętrznej pokryte jest plamami.

1.3.6. inne części tej samej rośliny — świeże części tej samej rośliny, nie stanowiące surowca, a dopuszczone tylko w ograniczonej ilości.

1.3.7. kora zaparzona — odcinki kory, w których zagrzenie spowodowane niedokładnym osuszeniem i niewłaściwym składowaniem, doprowadziło do zmian

zabarwienia i zapachu oraz początków pleśnienia lub gnicia.

1.3.8. zanieczyszczenia organiczne — ciała pochodzenia roślinnego nie stanowiące części rośliny, z której uzyskuje się badany surowiec.

1.3.9. zanieczyszczenia mineralne — piasek, kamyki, grudki gleby i tym podobne ciała mineralne.

2. PODZIAŁ I OZNACZENIE

2.1. Klasy jakości. W zależności od jakości, w następujących surowcach rozróżnia się dwie klasy jakości oznaczone I i II:

- kora dębu,
- kora kasztanowca,
- kora kruszyny,
- kora wierzby.

2.2. Przykład oznaczenia kory kruszyny pierwszej klasy jakości:

KORA KRUSZYNY I BN-87/8171-07

3. WYMAGANIA

3.1. Przygotowanie surowca. Kory powinny być zebrane w terminach wg tabl. 1, w okresie początkowej vegetacji, przed rozwojem liści — z młodych pędów lub gałęzi. Fragmenty kor powinny być zebrane bez warstwy drewna.

3.2. Wymagania organoleptyczne — wg tabl. 1.

Tablica 1. Wymagania organoleptyczne

Lp.	Nazwa surowca	Nazwa rośliny, z której pochodzi surowiec i nazwa rodziny botanicznej	Termin zbioru	Wygląd i barwa surowca	Zapach
1	2	3	4	5	6
1	Kora dębu <i>Cortex Quercus</i>	Dąb szypułkowy <i>Quercus robur</i> L. (<i>Quercus pedunculata</i> Ehrh.) Dąb bezszypułkowy <i>Quercus sessilis</i> Ehrh. (<i>Quercus sessiliflora</i> Salisb.) rodz. Bukowate Fagaceae	wiosną w okresie początkowej vegetacji przed rozwojem liści	powierzchnia zewnętrzna barwy srebrzystoszarej do brunatnej, lśniąca gładka lub lekko pomarszczona z jaśniejszymi poprzecznymi przetchlinkami; powierzchnia wewnętrzna brunatnoczerwona, matowa, podłużnie prążkowana; przełam w części zewnętrznej ziarnisty, części wewnętrznej — włóknisty	swoisty słaby

Zgłoszona przez Instytut Przemysłu Zielarskiego
Ustanowiona przez Dyrektora Instytutu Przemysłu Zielarskiego dnia 9 stycznia 1987 r.
jako norma obowiązująca od dnia 1 października 1987 r.
(Dz. Norm. i Miar nr 3/1987, poz. 10)

ed. tabl. 1

	Nazwa surowca	Nazwa rośliny, z której pochodzi surowiec i nazwa rodziny botanicznej	Termin zbioru	Wygląd i barwa surowca	Zapach
1	2	3	4	5	6
2	Kora jesionu <i>Cortex Fraxini</i>	Jesion wyniosły <i>Fraxinus excelsior</i> L. rodz. Oliwkowate <i>Oleaceae</i>	wiosną w okre- sie początkowej vegetacji przed rozwojem liści	powierzchnia zewnętrzna barwy szarej z odcieniem zielonkawym, lekko poły- skująca, nieco pomarszczona; powierz- chnia wewnętrzna zielonkawożółta do brunatnawożółtej; przełam włóknisty	swoisty słaby
3	Kora kaliny <i>Cortex Viburni opuli</i>	Kalina koralowa <i>Viburnum opulus</i> L. rodz. Przewiertniowate <i>Caprifoliaceae</i>	wiosną w okre- sie początkowej vegetacji przed rozwojem liści	powierzchnia zewnętrzna barwy zielon- kawoszarej ze srebrzystą czasami łusz- czącą się skórką, chropowata, podłużnie pomarszczona z nielicznymi okrągłymi przechlinkami; powierzchnia wewnętrz- na szaropiaskowa, lekko zielonkawa, do brunatnożółtej z plamami czerwono-brą- zowymi; powierzchnia gładka nieco pod- łużnie pomarszczona, często z przyle- gającymi małymi cząsteczkami drewna; przełam równy, ziarnisty	swoisty słaby
4	Kora kasztanowca <i>Cortex Hippoca- stani</i>	Kasztanowiec zwyczaj- ny <i>Aesculus hippocasta- num</i> L. rodz. Kasztanowcowate <i>Hippocastanaceae</i>	wiosną w okre- sie początkowej vegetacji przed rozwojem liści	powierzchnia zewnętrzna barwy jasno- brązowej do brązoszarej, lekko chro- powata, matowa z widocznymi owalnymi rdzawymi przechlinkami oraz dużymi bliznami po ogonkach liściowych; powierzchnia wewnętrzna białobrunatna do żółtawobrunatnej, gładka, matowa; przełam drobnowłóknisty	swoisty słaby
5	Kora kruszyny <i>Cortex Frangulae</i>	Kruszyna pospolita <i>Frangula alnus</i> Mill. (<i>Rhamnus frangula</i> L.) rodz. Szakłakowate <i>Rhamnaceae</i>	wiosną w okre- sie początkowej vegetacji przed rozwojem liści oraz w okresie letnim	powierzchnia zewnętrzna barwy szarej do szarobrunatnej, niekiedy zielonkawa na skutek obecności glonów, lekko chro- powata, z licznymi poprzecznie wydłu- żonymi jaśniejszymi przechlinkami; powierzchnia wewnętrzna żółtawa do żółtobrunatnej, gładka, często podłuż- nie prążkowana; przełam krótkowłók- nisty	swoisty słaby
6	Kora szakłaku <i>Cortex Rhamni ca- tharticae</i>	Szakłak pospolity <i>Rhamnus cathartica</i> L. rodz. Szakłakowate <i>Rhamnaceae</i>	nie określa się	powierzchnia zewnętrzna łuszcząca się barwy brunatnoszarej z odcieniem ziel- onkawoszarym z licznymi poprzecznymi przechlinkami; powierzchnia wewnętrz- na gładka o barwie żółtobrązowej do czerwobrunatnej; przełam wybitnie włóknisty	swoisty słaby
7	Kora wierzby <i>Cortex Salicis</i>	Wierzba biała <i>Salix alba</i> L. Wierzba purpurowa (wiklina) <i>Salix purpurea</i> L. rodz. Wierzbowate <i>Salicaceae</i>	wiosną w okre- sie początkowej vegetacji przed rozwojem liści	powierzchnia zewnętrzna barwy szaro- zielonkawej do jasnobrunatnej z odcie- niem czerwonym, gładka lub lekko pod- łużnie pomarszczona, nieco błyszcząca pokryta niekiedy śpiącymi pączkami barwy brunatnej; powierzchnia wewnętrz- na kory wierzby białej szarobiaława do żółtawej często z czerwonym odcie- niem, gładka; kora wierzby purpuro- wej jasnobrunatna do brunatnej z czar- nobrunatnymi plamami; przełam włók- nisty	swoisty słaby

3.3. Wymagania fizyczne oraz tolerancje zawartości domieszek i zanieczyszczeń — wg tabl. 2.

Tablica 2. Wymagania fizyczne oraz tolerancje zawartości domieszek i zanieczyszczeń

Lp.	Nazwa surowca	Klasy jakości	Grubość mm nie więcej niż	Zawartość domieszek i zanieczyszczeń, %, nie więcej niż						Inne wymagania
				odcinki kory o niewłaściwej grubości	kora o niewłaściwej barwie	kora pokryta porostami	inne części tej samej rośliny	zanieczyszczenia organiczne	zanieczyszczenia mineralne	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1	Kora dębu	I II	3 3	3 10	2 4	3 5	2 2.5	0.5 0.5	0.3 0.3	kory z drewnem nie więcej niż 10%
2	Kora jesionu		3	3	2	5	2.0	0.5	0.3	
3	Kora kaliny		3	nie określa się	2	2	1.5	0.5	0.2	kory z drewnem nie więcej niż 10%
4	Kora kasztanowca	I II	5 8	2 6	2 4	5 7	1.5 2	0.5 1.0	0.2 0.2	kory z drewnem nie więcej niż 10%
5	Kora kruszyny	I II	2 2	1 5	1.5 3	1 1.5	0.5 1.5	0.5 0.5	0.5 0.5	
6	Kora szalkaku		3	2	3	4	1.5	0.5	0.2	kory z płamami nie więcej niż 5%
7	Kora wierzby	I II	2 2	2 8	3 8	3 5	0.5 2.0	0.5 1.0	0.2 0.2	

3.4. Cechy dyskwalifikujące. Niedopuszczalne jest występowanie pleśni, obcych zapachów, szkodników żywych i martwych, ekskrementów zwierzęcych i surowca nimi zanieczyszczonego, kory z wodą na powierzchni, kory zaparzonej oraz części innych gatunków roślin szkodliwych dla zdrowia, a przede wszystkim:

- wawrzynka wilczętyko (*Daphne mezereum* L.),
- trzmieliny zwyczajnej (*Evonymus europaea* L.),
- trzmieliny brodawkowej (*Evonymus verrucosa* Scop.).

4. PAKOWANIE, PRZECHOWYWANIE I TRANSPORT

4.1. Pakowanie. Surowiec powinien być pakowany w opakowania czyste i suche. Opakowania mogą stanowić kosze lub worki jutowe. Opakowania powinny być zaopatrzone w etykietę lub zawieszkę, zawierającą co najmniej:

- a) oznaczenie wg 2.2,
- b) masę surowca.

Dopuszcza się znakowanie łącznie całej partii dla opakowań drobnych i surowca jednorodnego.

4.2. Przechowywanie. Kory świeże powinny być przechowywane w miejscu zabezpieczonym od opadów, przewiewnym i chłodnym. Dopuszczalny okres przechowywania nie może być dłuższy niż 2,5 dnia.

4.3. Transport. Kory świeże należy transportować zgodnie z obowiązującymi przepisami przewozowymi. Środki transportu powinny być czyste, suche, bez obcych zapachów oraz powinny zabezpieczać surowiec przed zamoczeniem i zabrudzeniem. Czas transportu nie powinien być dłuższy niż 1,5 dnia. Dopuszcza się transport samochodowy luzem z zastrzeżeniem:

- a) zabezpieczenia od deszczu i słońca,
- b) ładowania do skrzynki samochodowej jednego rodzaju surowca.

5. BADANIA

5.1. Program badań — wg tabl. 3.

Tablica 3

Lp.	Rodzaj badania	Badanie		Wymagania wg	Opis badań wg
		pełne	niepełne		
1	2	3	4	5	6
1	Sprawdzanie ilości i jakości opakowań oraz prawidłowości napisów	+	+	4.1	5.3.1
2	Sprawdzanie masy netto w opakowaniu lub transporcie w przypadku dostawy luzem	+	+	4.1	5.3.2
3	Ocena organoleptyczna	+	+	3.2	5.3.3
4	Sprawdzanie cech dyskwalifikujących	+	+	3.4	5.3.4
5	Oznaczanie domieszek	+		3.3	5.3.5
6	Oznaczanie zanieczyszczeń organicznych	+		3.3	5.3.5
7	Oznaczanie zanieczyszczeń mineralnych	+		3.3	5.3.6

5.2. Kontrola jakości

5.2.1. Badania niepełne obejmują badania wg tabl. 3 lp. 1, 2, 3 i 4. Badania niepełne należy przeprowadzać przy odbiorze każdej partii kory świeżej.

5.2.2. Badania pełne obejmują badania wg tabl. 3 lp. 1 ÷ 7, które należy przeprowadzać w przypadkach spornych lub na żądanie organów kontroli i nadzoru. Do badań pełnych należy pobrać próbki wg 5.2.3.

5.2.3. Pobieranie próbek. Próbki należy pobrać w przypadku negatywnego wyniku badań niepełnych. Próbkę ogólną należy pobrać w następujący sposób:

a) z partii kory dostarczonej luzem pobrać z co najmniej 5 miejsc z różnych warstw po około 500 g surowca,

b) z partii surowca dostarczonego w niejednakowych opakowaniach należy pobrać próby z każdego opakowania, z różnych miejsc, po około 500 g surowca,

c) z partii jednolitego surowca dostarczonego w jednakowych opakowaniach, o jednakowej masie netto, pobrać po około 500 g surowca z opakowań wybranych losowo, w liczbie zależnej od wielkości partii wg tabl. 4.

Tablica 4

Liczba opakowań w partii	do 15	16 ÷ 25	26 ÷ 63	64 ÷ 160	161 ÷ 250	251 ÷ 400
Liczba pobranych opakowań jednostkowych	9	13	20	28	33	34

Wszystkie próbki pobrane wg a), b), c) zsypać razem, zmieszać dokładnie, następnie rozłożyć płaską warstwą w kształcie kwadratu, podzielić na cztery części po przekątnych. Dwie części przeciwległe odrzucić, a dwie pozostałe ponownie wymieszać i utworzyć warstwę jak poprzednio. Czynność tę powtarzać tyle razy, aż powstanie próba około 1000 g surowca, stanowiąca próbę średnią.

5.3. Opis badań

5.3.1. Sprawdzanie liczby i jakości opakowań jednostkowych oraz prawidłowości napisów — przez oględziny i liczenie.

5.3.2. Sprawdzanie masy surowca — przez zważenie.

5.3.3. Ocena organoleptyczna. Organoleptyczną ocenę odbiorczą należy wykonywać przez oględziny całej

partii surowca bez pobierania próbek, sprawdzając zgodność z wymaganiami wg tabl. 1 oraz ewentualne występowanie cech dyskwalifikujących wg 3.4.

5.3.4. Sprawdzanie cech dyskwalifikujących wykonać organoleptycznie oraz przez badanie wg BN-76/8171-12.

5.3.5. Oznaczanie zawartości domieszek i zanieczyszczeń organicznych — około 100 g surowca z próbki średniej wydzielonej wg 5.2.3 zważyć z dokładnością do 0,1 g. Odważony surowiec umieścić na płytce szklanej, pod którą podłożono biały papier i wybrać ręcznie (za pomocą szczypcyków, igły preparacyjnej itp.) oddzielnie:

- odcinki kory o niewłaściwej grubości,
- korę o niewłaściwej barwie,
- korę pokrytą porostami i glonami,
- korę z drewnem,
- korę z plamami,
- inne części tej samej rośliny,
- zanieczyszczenia organiczne.

Każdą z partii domieszek i zanieczyszczeń zważyć oddzielnie z dokładnością do 0,01 g i obliczyć procentową zawartość w próbce.

5.3.6. Oznaczanie zawartości zanieczyszczeń mineralnych — 100 g surowca umieścić w zlewce i zalać 2-3-krotną ilością wody w stosunku do objętości zajmowanej przez surowiec. Pręcikiem szklanym starannie wymieszać, a następnie usunąć części roślinne. Wodę wraz z substancjami mineralnymi przesączyć przez zwążony sącdek, uprzednio wysuszony w temperaturze 105°C. Sącdek z zanieczyszczeniami suszyć przez 2 h w temperaturze 105°C.

Zawartość substancji mineralnych (X) obliczyć w procentach wg wzoru

$$X = \frac{b \cdot 100}{a}$$

w którym:

- a — masa próbki pobranej do oznaczania, g,
- b — masa oznaczanych zanieczyszczeń (po odjęciu masy sącdeka), g.

5.4. Ocena partii. Partię surowca należy uznać za zgodną z wymaganiami normy, jeżeli wyniki badań odpowiadają wszystkim jej postanowieniom.

K O N I E C

INFORMACJE DODATKOWE

1. Instytucja opracowująca normę — Instytut Przemysłu Zielarskiego.

2. Istotne zmiany w stosunku do BN-77/8171-07

- a) zweryfikowano asortyment skupowanych kor,
- b) zweryfikowano wymagania w zakresie domieszek, zanieczyszczeń organicznych i mineralnych.

3. Normy związane

BN-76/8171-12 Surowce zielarskie. Metody oznaczania szkodników i pleśni

4. Autorzy projektu normy — mgr inż. Romana Madalińska, mgr Grażyna Tymińska, dr Krystyna Kowalewska, dr habil. Marian Olszak.